

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ-ПСИХОЛОГІВ ДО ВИКЛАДАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Норенко І. Ю.

здобувач III (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Університет ім. Альфреда Нобеля,
м. Дніпро, Україна

Наукова проблема підготовки магістрів-психологів до викладацької діяльності актуалізована з огляду на важливість донесення до різного роду спільнот психологічного знання. Означено, що реалізація такої підготовки має здійснюватися на засадах аксіологічного, рефлексивного та особистісно-діяльнісного наукових підходів.

Ключові слова: аксіологія, рефлексія, науковий підхід, маістри-психологи

The scientific problem of training master's psychologists for teaching activities is updated in view of the importance of conveying psychological knowledge to various communities. It was determined that the implementation of such training should be carried out on the basis of axiological, reflective and personal-active scientific approaches.

Keywords: axiology, reflection, scientific approach, master psychologists

Підготовка психологів до викладацької діяльності є однією із цілей програм магістерського рівня, а отже потребує уваги упорядників Освітніх Програм щодо змісту, — з акцентом як на можливість психологам реалізувати себе у науковій сфері, так і у викладацькій діяльності. При цьому важливості набуває орієнтація майбутніх психологів на різноманіття форм викладацької діяльності, вибір яких обумовлений цільовими пріоритетами означених аудиторій суб'єктів навчання — від студентів, майбутніх психологів до курсової підготовки практикуючих психологів та фахівців споріднених спеціальностей (педагогів, реабілітологів, соціальних працівників тощо). в аспекті означеного значущості набуває методологія підготовки психологів до викладацької діяльності — з огляду на визначення засадничих положень організації означеного процесу у маістратурі та як стратегія педагогічної підготовки психологів.

Методологія розглядається у науковому дискурсі як основа дослідження або процесу, принципові засади його проєктування та реалізації згідно означеної мети. Саме мета корелює вибір наукових підходів у подібних за змістом дослідженнях. з огляду на розмаїття наукових досліджень, присвячених підготовці різного роду фахівців до викладацької (педагогічної) діяльності [1, 2] вважаємо за можливе орієнтуватись на ті методологічні підходи, які матимуть значущість і для підготовки до викладацької діяльності психологів.

Зважаючи на гуманістичну інтегрованість наукового знання психології та педагогіки, підготовка психологів до педагогічної діяльності має ґрунтуватись передусім на наукових підходах, змістом яких є людиноцетрованість і організаційна доцільність. в аспекті означеного значущості надаємо аксіологічному, особистісно-діяльнісному, рефлексивному.

Робота психолога є одним із найскладніших видів діяльності, багато в чому зумовлена наявністю ціннісної системи фахівця, що позначається на дотриманні принципу «не нашкодити», збереженні конфіденційності щодо проблеми клієнта, дотриманні професійної етики тощо. у працях С. Вітвицької система цінностей людини представлена через філософію ентицизму — науки про гуманістичну мораль [3], провідне місце при цьому надається базовим цінностям особистості: Добру, Совісті, Відповідальності, Милосердю тощо. Цінності впливають на орієнтири людини, надаючи їй життю сенс. Соціологи визначають цінність наступним чином: як категорію залежно від галузі знання і сфери діяльності особистості (Т. Фомічова); як реагент соціальних відносин (І. Семків); як підґрунтя формування соціального капіталу суспільства (Ф. Фукуяма). До базових цінностей у соціології відносяться людське життя, час, свобода особистості, рівність між людьми тощо.

Серед психологів категорія цінностей набуває змісту в аспекті «значущості» чогось для людини (С. Рубінштейн), життєвої позиції (Л. Божович), потребами й прагненнями особистості (М. Рокич), що обумовлює стійке переконання особистості та певний спосіб поведінки, який формується у процесі соціалізації.

Якщо брати до уваги педагогічний підхід щодо визначення ролі цінностей у житті людини, то передусім маємо зосередитись на значущих категоріях, які означаються важливими для передавання їх у досвіді наступним поколінням. За думкою О. Шевнюк, основною функцією освіти є актуалізація процесів засвоєння людиною суспільних норм і цінностей у неповторній індивідуальній формі в процесі активної перетворювальної діяльності. Суб'єктна функція педагогічної освіти дозволяє реалізувати «продуктивну» (на противагу «репродуктивній») орієнтацію особистості вчителя на відтворення культури в цілому [4]. Отже, аксіологічний (ціннісний) науковий підхід — як такий, що інтегрує у собі загальні гуманістичні та цінності, на основі яких має відбуватись формування особистості, — визначаємо підґрунтям у підготовці психологів до викладацької діяльності.

З огляду на особливість професійної діяльності психолога, пов'язану із значною стресомісткістю, обумовлену емпатичністю взаємодії із клієнтами, маємо зауважити на важливості у підготовці психологів орієнту-

ватись на рефлексивний підхід, змістовою основою якого є спрямування особистості на взаємодоповнювальні процеси самопізнання, самоусвідомлення, самоаналізу та самокорекції — з метою самовдосконалення відповідно до певних норм професійної діяльності. При цьому зауважимо, що для психолога ще однією процесною якістю рефлексивного характеру має стати здатність до самовідновлення, набуття ресурсності, як джерела життєвих сил, необхідних у роботі з клієнтським запитом.

У межах особистісно-діяльнісного підходу підготовка майбутніх психологів має бути зорієнтованою на актуалізацію особистісних потенційних компетенцій, що набувається в освітньому процесі. Так, студенти мають навчитись виокремлювати професійні навички, актуальні для конкретної майбутньої професійної діяльності, внаслідок чого відбувається підвищення мотивації щодо організації власних зусиль для набуття цих навичок, зокрема через різні способи професійної комунікації (як у межах університетського простору, так і поза ним). Тут варто зауважити, що особистісно-діяльнісний підхід має бути застосований разом із рефлексивним, у межах якого студенти, отримують уявлення про різні способи професійної реалізації і на основі самоаналізу власної спрямованості, інтересу, результативності у навчанні роблять професійний вибір щодо бажаного професійного профілю.

Отже, основною ідеєю, що є організаційною для підготовки майбутніх психологів до викладацької діяльності, є спрямування зусиль педагогів на надання студентам якісної підготовки, що інтегрує зміст фахових компетенцій та педагогічної спрямованості як ціннісної характеристики, в основі якої лежить бажання поділитись важливими для соціуму психологічними знаннями.

Список використаних джерел

1. Доценко Н. А. Методологічні підходи щодо підготовки здобувачів вищої освіти інженерних спеціальностей в умовах інформаційно-освітнього середовища. *Молодий вчений*. Вип. 11 (51), листопад, 2017 р. С. 298 — 301. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/11/72.pdf> (дата звернення: 3.10.2023).
2. Лебедик Л. Принципи підготовки магістрів спеціальності «Педагогіка вищої школи». *Витоки педагогічної майстерності*. 2014. Вип. 14. С. 165–169. URL: <http://dspace.pnpnpu.edu.ua/bitstream/123456789/4457/1/Lebedik.pdf> (дата звернення: 3.10.2023).
3. Вітвицька С. С. Аксіологічний підхід до виховання особистості майбутнього вчителя. *Креативна педагогіка* : наук.-метод. журнал / Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки. Вінниця, 2015. Вип. 10. С. 63–67.
4. Шевнюк О. Л. Зміст культурологічної освіти майбутнього вчителя. *Творча особистість учителя з проблеми теорії і практики* : зб. наук. пр. Київ : НПУ, 2002. Вип. 7. С. 169–177.